

Joanna Niżnik

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wydział Finansów, Katedra Ekonomii
niznikj@uek.krakow.pl

ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE W ZAKRESIE ŚWIADCZEŃ EMERYTALNYCH W CHILE

Streszczenie: Celem artykułu było przedstawienie zasad kształtowania świadczeń emerytalnych w Chile w kontekście prowadzonych przez państwo działań zmierzających do ograniczenia ryzyka ubóstwa osób starych, jak również działań zmierzających do poprawienia ich sytuacji materialnej.

W pierwszej części artykułu scharakteryzowano najważniejsze cechy systemu emerytalnego, zwracając szczególną uwagę na zasady tworzenia funduszy emerytalnych oraz formy wypłaty świadczeń. W drugiej części przedstawiono najistotniejsze czynniki wpływające na reformę systemu emerytalnego w 2008 r. oraz zmiany w systemie mające na celu ograniczenie poziomu ubóstwa wśród emerytów, rozciągnięcie obowiązku ubezpieczenia, zwiększenie wysokości świadczeń emerytalnych.

Słowa kluczowe: system emerytalny, świadczenia emerytalne.

Klasyfikacja JEL: J26.

RETIREMENT BENEFITS IN THE CHILEAN SOCIAL SECURITY SYSTEM

Abstract: The aim of this paper is to present the principles underpinning the system of retirement products and public benefits in Chile in the context of the government's efforts to reduce poverty among the elderly and improve the financial situation of this group. The first part outlines the overall structure of the pension system, paying particular attention to the principles behind the creation of pension funds and the forms of pension pay-outs. The second part focuses on the major factors that led to pension reform in 2008 as well as the changes to the pension system which were designed to reduce the level of poverty among pensioners, expand the social insurance obligation, and increase the value of retirement benefits.

Keywords: pension system, retirement benefits.

Wstęp

Lata 80. i 90. XX wieku w krajach Ameryki Łacińskiej to okres fundamentalnych zmian systemów emerytalnych. Najwcześniej, bo już w 1981 r., proces ten rozpoczął się w Chile. Trzydzieści lat funkcjonowania systemu emerytalnego pozwala na przedstawienie najważniejszych elementów jego konstrukcji oraz zachodzących w nim zmian.

Celem artykułu jest omówienie zasad kształtowania świadczeń emerytalnych w Chile w kontekście prowadzonych przez państwo działań zmierzających do ograniczenia ryzyka ubóstwa osób starych, jak również działań zmierzających do poprawienia ich sytuacji materialnej.

1. Zasady konstrukcji systemu zabezpieczenia emerytalnego w Chile przed 2008 r.

Wprowadzenie w 1981 r. obowiązkowego, kapitałowego systemu ubezpieczeń spowodowało zasadniczą zmianę w dotychczasowych zasadach funkcjonowania systemu emerytalnego. Zastąpiono istniejący system repartycyjny o zdefiniowanym świadczeniu systemem kapitałowym o zdefiniowanej składce. Tym samym państwo przenieśli znaczącą część odpowiedzialności za wysokość emerytur na beneficjentów systemu.

Obowiązkiem ubezpieczenia w filarze kapitałowym objęto wszystkich pracujących, natomiast osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek mogły przystąpić do systemu kapitałowego na zasadach dobrowolności¹. Nowymi rozwiązaniami nie objęto służb mundurowych [Macías i in. 2003, s. 45–46].

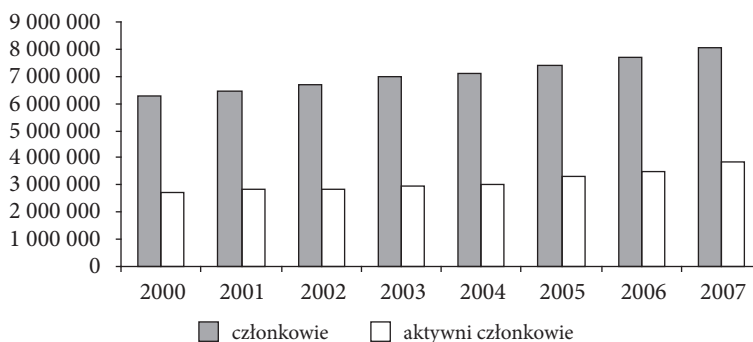
W systemie kapitałowym składka emerytalna wynosi 10% wynagrodzeń i jest opłacana przez pracowników. Dla osób prowadzących działalność gospodarczą i uiszczających dobrowolnie składkę emerytalną jej wysokość ustalono na tym samym poziomie. Górne ograniczenie podstawy wymiaru wynosi 66 UFów miesięcznie². Składki są przekazywane do funduszy emerytal-

¹ Zatrudnieni po 1 stycznia 1983 r. musieli przystąpić do systemu kapitałowego. Okres przejściowy koegzystencji starego i nowego systemu trwał do maja 1986 r. Po tym czasie wszystkie osoby aktywne zawodowo zostały przeniesione do systemu kapitałowego [The Chilean Pension System, s. 1–3].

² UF – jednostka monetarna korygowana codziennie, odzwierciedlająca zmiany w indeksie cen konsumpcyjnych, to ok. 21 860,79 pesos (ok. 40\$) miesięcznie (2011 r.) www.bcentral.cl/index.asp.

nych i są zarządzane przez AFPs (administratorów funduszy emerytalnych) oraz inwestowane na rynku finansowym. Istnieje możliwość wyboru i zmiany AFPs [James, Cox Edwards i Iglesias 2010, s. 2].

Jednym z najważniejszych problemów systemu emerytalnego w Chile jest niesystematyczność opłacania składek oraz uchylanie się od ich uiszczania. Liczba osób, które zarejestrowały się w jednym z działających na rynku funduszy emerytalnych, jest wysoka, natomiast aktywnie opłaca składki mniej niż połowa z nich.

Rysunek 1. Członkowie funduszy emerytalnych

Źródło: [www.spensiones.cl]

Dane rysunku 1 jednoznacznie wskazują, że w całym przedstawionym okresie przeciętnie 44,3% wszystkich członków funduszy emerytalnych opłacało składki. Można również zauważyć, że z biegiem czasu sytuacja się poprawiła. Aktywni uczestnicy systemu w 2000 r. stanowili ok. 43,8% wszystkich członków, natomiast w 2007 r. było ich ok. 48%.

Wiek emerytalny to 60 lat dla kobiet i dla 65 lat dla mężczyzn. Wysokość emerytury jest uzależniona od wielkości środków zgromadzonych na rachunku emerytalnym i średniej oczekiwanej długości życia w chwili przejścia na emeryturę (60 i 65 lat).

Osoba osiągnąca wiek emerytalny ma możliwość wyboru jednej z trzech form wypłaty emerytury:

- programowych wypłat,
 - emerytury dożywotniej
 - emerytury mieszanej (połączenia dwóch poprzednich produktów)
- [Kizner 2008, s. 70].

Przed uzyskaniem okresowych emerytur istnieje możliwość otrzymania jednorazowej wypłaty części zgromadzonych na koncie emerytalnym funduszy. Jednakże muszą być spełnione warunki zapewniające pozostawienie

na tym koncie kwoty odpowiadającej wielkości środków wystarczających na finansowanie emerytury równej 70% przeciętnej rzeczywistej pensji pracownika za okres 10 lat poprzedzających wypłatę emerytury. Jednocześnie kwota ta powinna stanowić co najmniej 150% minimalnej gwarantowanej emerytury. Stąd niewiele osób korzysta z tej procedury.

Wybór produktu emerytalnego w postaci emerytury dożywotniej jest możliwy, jeżeli skalkulowana jej wysokość będzie wyższa od poziomu minimalnej gwarantowanej emerytury. W przeciwnym wypadku emeryt korzysta z wypłat programowych.

Emerytury dożywotnie są wypłacane przez zakłady emerytalne. W momencie przejścia na emeryturę środki zgromadzone na koncie funduszu emerytalnego są przekazywane do wybranego przez emeryta podmiotu. Od 2004 r. każdy przyszły emeryt może zapoznać się z ofertą poszczególnych zakładów emerytalnych poprzez system notowań tzw. SCOMP (Sistema de Consultas de Montos de Pension), podając swoje dane. System pozwala na uzyskanie informacji dotyczących wysokości przyszłych świadczeń w zależności od indywidualnych danych zarówno w zakresie emerytur dożywotnich, jak i wypłat programowych. Przyszły emeryt powinien dokonać wyboru produktu emerytalnego zamieszczonego na SCOMP w ciągu 15 dni lub też poszukać lepszej oferty proponowanej przez zakład emerytalny będący uczestnikiem tej platformy.

Przepisy prawa wymagają, by emerytury dożywotnie były ustalone na stałym poziomie³, ich wartość podlegała indeksacji cenowej. W razie śmierci emeryta współmałżonek otrzyma 60% wartości emerytury. Okres gwarantowany ustalany przy zawarciu umowy najczęściej wynosi 10 do 15 lat. W takim przypadku wysokość emerytury dożywotniej jest niższa, ale w razie śmierci emeryta jego współmałżonek uzyskuje emeryturę w 100% wysokości w gwarantowanym okresie, a jeżeli oboje umrą, beneficjentami stają się spadkobiercy [Rocha i Rudolph 2010, s. 12–15].

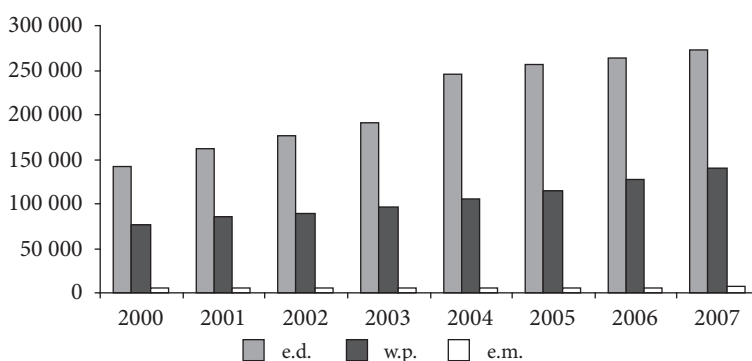
W przypadku bankructwa zakładu emerytalnego państwo gwarantuje wypłatę w wysokości minimalnej gwarantowanej emerytury oraz 75% nadwyżki świadczenia emerytalnego ponad tę kwotę do maksymalnej wysokości 45 UF (ok. 19 000 USD) [Tamborini 2007, s. 17–18].

Wybór emerytury w postaci wypłat programowych powoduje, że instytucją zobowiązaną do realizacji świadczeń jest administrator funduszu emerytalnego, do którego należy emeryt. Emerytura jest wyliczana corocznie na

³ Od 2004 r. prawo pozwala na ustalanie emerytur dożywotnich o zmiennej stopie i denominowanych w innych walutach, choć rzadko wykorzystuje się tę możliwość.

podstawie informacji o wielkości posiadanych przez indywidualnych beneficjentów środków, tablic długości życia oraz rentowności inwestycji. Wpłaty początkowe są wyższe niż przy emeryturach dożywotnich, natomiast z upływem czasu zmniejszają się aż do całkowitego wyczerpania funduszy. W razie śmierci emeryta pozostała kwota podlega dziedziczeniu.

W produktach mieszanych zostaje ustalona przyszła data, od której będzie wypłacana emerytura dożywotnia, a do tego czasu realizowane będą wypłaty programowe lub też część zgromadzonych środków zostanie przeznaczona na wypłatę emerytury dożywotniej, a pozostały fundusz zostanie zużyty na wypłaty programowe.

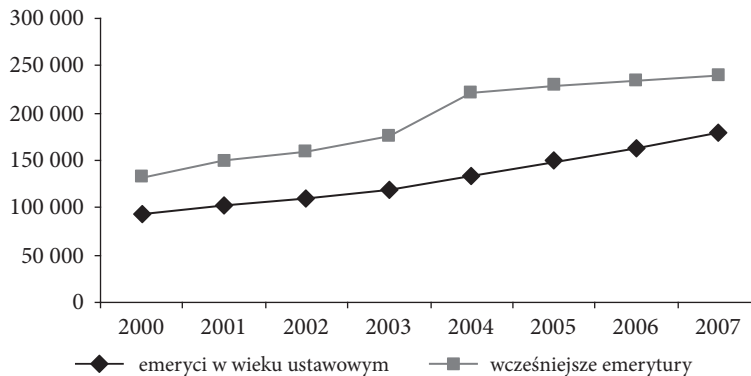
Rysunek 2. Rodzaje wypłaconych emerytur

e.d. – emerytura dożywotnia; w.p. – wypłaty programowe; e.m. emerytura mieszana

Źródło: [www.spensiones.cl]

Na podstawie danych przedstawionych na rysunku 2 można stwierdzić, iż emeryci wybierają dwie formy wypłaty świadczenia, tj. emeryturę dożywotnią oraz wypłaty programowe. Emerytury mieszane we wszystkich przedstawionych latach nie przekroczyły 3%, a ich średni poziom to ok. 1,9% wszystkich wypłat. Przeciętnie w całym badanym okresie 65,8% wszystkich emerytów wybierało emeryturę dożywotnią, natomiast wypłaty programowe realizowało 32,3% beneficjentów.

Pomimo ustalenia ustawowego wieku przejścia na emeryturę wielu Chileńczyków korzysta z możliwości wcześniejszego jej uzyskania. W takim przypadku zgromadzona na koncie emerytalnym kwota musi pozwolić na otrzymanie świadczenia w wysokości 110% minimalnej gwarantowanej emerytury, która stanowi nie mniej niż 50% przeciętnej pensji tego emeryta. Od tego momentu nie trzeba opłacać składki emerytalnej i nadal można pracować [James, Martinem i Iglesias 2006, s. 121–154].

Rysunek 3. Liczba osób przechodzących na emeryturę

Źródło: [www.spensiones.cl]

Dane rysunku 3 wskazują, iż w latach 2000–2007 liczba osób przechodzących na wcześniejszą emeryturę była znacząco wyższa od tych, którzy uzyskiwali prawo do tego świadczenia na standardowych zasadach. Największa różnica wystąpiła w 2004 r., kiedy wcześniejszą emeryturę uzyskało ok. 87 tys. więcej osób o tych, którzy otrzymali ją w ustawowy wiek (134 tys.).

Ważnym elementem systemu zabezpieczenia emerytalnego były dwa rodzaje świadczeń finansowanych ze środków budżetu państwa. Należały do nich minimalna gwarantowana emerytura (MPG) oraz świadczenie społeczne tzw. PASIS (the Pension Asistencial). Możliwość uzyskania minimalnej gwarantowanej emerytury dotyczyła pracowników, którzy przez okres co najmniej 20 lat opłacali składki emerytalne oraz osiągnęli ustawowy wiek emerytalny, a ich świadczenie było niższe od ustalanego corocznie przez rząd poziomu⁴. Minimalna gwarantowana emerytura podlegała cenowej indeksacji i kształtowała się na poziomie ok. 25% przeciętnej płacy. Wysokość wypłacanego świadczenia rosła do ok. 27% średniej pensji po przekroczeniu przez emeryta 70 lat i odpowiednio 29%, kiedy ukończył on 75 lat [James, Cox Edwards i Iglesias 2010, s. 6–7]. Przed 2008 r. ok. 23% emerytów korzystało z minimalnej gwarantowanej emerytury.

PASIS było świadczeniem socjalnym przeznaczonym dla osób o niskich dochodach, niekwalifikujących się do uzyskania minimalnej gwarantowanej emerytury. Wypłacano je 18% osób w wieku emerytalnym [Mesa-Lago 2008, s. 387–388], a jego wysokość kształtowała się na poziomie ok. 12% przeciętnego

⁴ Prawo do minimalnej emerytury nabywali również emeryci, którzy wybierając wypłatę świadczeń w postaci programowych wypłat, wyczerpali swoje zasoby na skutek przeżycia wyliczonego przez aktuariuszycy oczekiwanego okresu.

wynagrodzenia. Osoby spełniające wymogi formalne związane z możliwością uzyskania PASIS (tzn. gdy ich dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał 50% minimalnego wynagrodzenia), tworzyły listę oczekujących, a wypłatę uzależniano od posiadanych przez państwo funduszy [Iglesias-Palau 2009, s. 10]⁵.

2. Reforma systemu zabezpieczenia emerytalnego w Chile w 2008 r.

Przeprowadzenie reformy emerytalnej w 2008 r. zostało poprzedzone dwuletnimi przygotowaniem polegającymi na stworzeniu pod auspicjami prezydenta komitetu składającego się z 15 ekspertów z różnych dziedzin związanych z systemem emerytalnym i przygotowaniem przez nich raportu na temat bieżącej sytuacji oraz rekomendacji dla dalszych zmian w systemie zabezpieczenia emerytalnego. Komisja stwierdziła, iż system kapitałowy jest adresowany do osób o stałym zatrudnieniu, regularnie opłacających przez cały okres pracy składki na indywidualne konta emerytalne. Zmieniające się warunki społeczne wymuszają wprowadzenie dostosowanych do tej sytuacji rozwiązań.

Ostatnie lata przyniosły ewoluowanie rynku pracy w kierunku zmniejszenia zatrudnienia na stałe umowy na korzyść umów na czas określony, umów zlecenia, pracy w szarej strefie czy bezrobocia, co skutkuje nieregularnością w odprowadzaniu składek emerytalnych. Społeczeństwo starzeje się, a średnia oczekiwana długość życia rośnie. Obecnie osoby powyżej 60. roku życia stanowią 12% całej populacji, w 2020 r. i 2050 r. prognozy mówią o wzroście ich udziału do poziomu odpowiednio 17% i 28% społeczeństwa. Od 1980 r. oczekiwana długość życia od momentu urodzin wzrosła z poziomu 70,7 lat do 78,5 lat, a oczekiwana długość życia osób w wieku lat 60 zwiększyła się w przypadku kobiet z 20,2 lat do 24 lat, natomiast mężczyzn z 16,8 lat do 20,7 lat. Dodatkowo pracownicy opóźniają swoje wejście na rynek pracy z powodu kontynuacji edukacji, przesuując ten wiek z 15 lat do 24 lat [Kizner 2008, s. 73], co również wpływa negatywnie na stosunek osób zatrudnionych do tych, które pozostają na utrzymaniu lub uzyskują świadczenia.

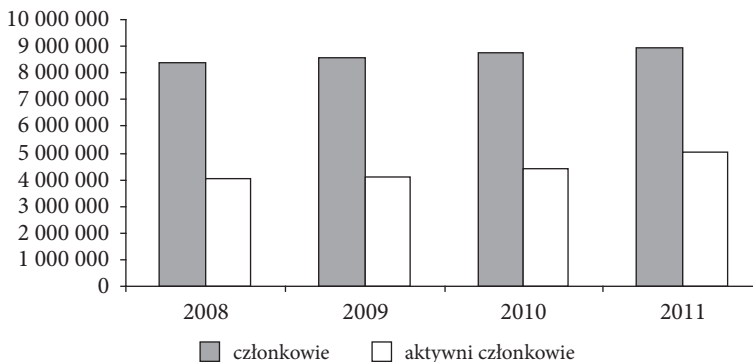
Uchwalona przez parlament ustawa (Law N° 20.255) pozostawiła nienaruszone fundamentalne zasady konstrukcji systemu, wprowadzając jednocześnie istotne korekty w rozwiązaniach dotyczących ograniczenia poziomu ubóstwa wśród emerytów, rozciągnięcia obowiązku ubezpieczenia, zwiększenia wysokości świadczeń emerytalnych.

⁵ Od 2006 r. wszystkie osoby, które spełniały kryteria formalne, otrzymywały PASIS, Law N° 20.102.

Bardzo ważnym czynnikiem ułatwiającym podjęcie tej niełatwej decyzji było zmniejszenie obciążeń fiskalnych związanych z kosztami przekształceń systemu emerytalnego oraz wynikających z realizacji bieżących zobowiązań. O ile w 2000 r. stanowiły one 4,26% PKB, to w 2007 r. spadły do poziomu 2,7% PKB [Kizner 2008, s. 66]. Szacowane koszty wdrażanych rozwiązań nie powinny w najbliższych latach przekroczyć 0,5% PKB, a do 2025 r. prognozuje się ich wzrost do poziomu 1% PKB [Rofman, Fajnzylber i Herdera 2010, s. 99].

Jednym z najważniejszych wyzwań reformy było zwiększenie liczby osób opłacających składki emerytalne. Jak wskazywały prognozy, bez wprowadzenia niezbędnych modyfikacji systemu emerytalnego osiągnięcie w latach 2020–2025 poziomu stopy zastąpienia w wysokości 75% (będącej celem reformy przeprowadzonej w 1981 r.) nie będzie możliwe. Tym bardziej że przeciętna stopa zastąpienia w 2006 r. wyniosła 44%. Jej wysokość jest bardzo zróżnicowana i silnie skorelowana z poziomem edukacji i płcią. Szacowane stopy zastąpienia dla kobiet z podstawowym wykształceniem są równe ok. 11%, z wykształceniem wyższym ok. 30%. Natomiast dla mężczyzn wynoszą one odpowiednio ok. 47% i ok. 110% [Bernstein, Larrain i Pino 2006, s. 227–279].

Narzędziem mającym służyć osiągnięciu tego celu było stopniowe rozszerzanie obowiązku ubezpieczenia na osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz zwiększanie podstawy wymiaru składki dla tej grupy do poziomu 40% dochodów podlegających opodatkowaniu w 2012 r. i 100% tej wielkości od 2014 r. Od 2015 r. prowadzący działalność gospodarczą będą zobligowani do uiszczania składki emerytalnej. W 2007 r. 60% wszystkich osób prowadzących działalność gospodarczą posiadało swoje indywidualne konto emerytalne, natomiast jedynie 40% z nich odprowadzało składki.

Rysunek 4. Członkowie funduszy emerytalnych

Źródło: [www.spensiones.cl]

Dane rysunku 4 informują, że wzrasta liczba osób aktywnie opłacających składki emerytalne. W 2011 r. było ich prawie 56%.

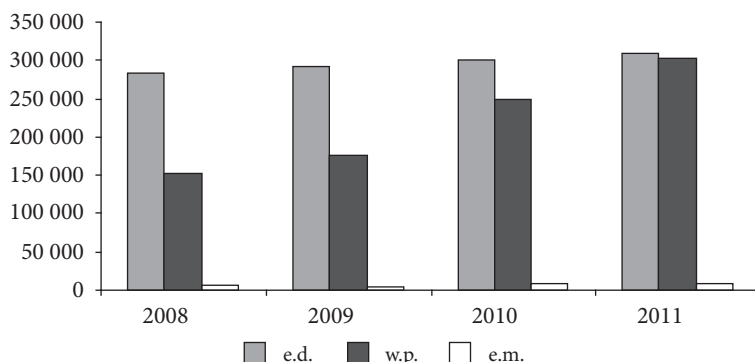
Elementem strategii, której skutkiem powinien być wzrost poziomu oszczędności przyszłych emerytów, jest możliwość skorzystania z publicznych funduszy. Pierwszą z grup beneficjentów tych środków mogą być pracodawcy zatrudniający przez okres 24 miesiące pracowników pomiędzy 24 a 35 rokiem życia. Przysługuje im dotacja w wysokości 50% kosztów wynagrodzeń wypłacanych tej grupie osób, jednakże miesięczna płaca pracownika nie może przekraczać 150% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia. Środki finansowe, w takiej samej wysokości jak dotacja otrzymywana przez pracodawcę, są przelewane na indywidualne konto emerytalne każdego pracownika.

Następną grupą korzystającą z publicznego finansowania są kobiety, które począwszy od lipca 2009 r. uzyskały prawo do otrzymania dodatku na każde urodzone lub adoptowane dziecko w wysokości 18 miesięcznych składek liczonych w stosunku do minimalnego wynagrodzenia. Kwota ta podlega indeksacji o wielkość przeciętnej stopy zwrotu funduszy emerytalnych typu C i liczona jest od momentu urodzenia dziecka do osiągnięcia przez matkę wieku 65 lat. Wtedy państwo realizuje swoje zobowiązanie wypłacając ten dodatek.

Wprowadzono również nowe regulacje w zakresie wypłat programowych mające ochronić emerytów przed szybkim wyczerpaniem się posiadanych przez nich funduszy, a jednocześnie ograniczyć wydatki państwa związane z obowiązkiem zapewnienia takim osobom dochodów. Wybór tej formy wypłaty świadczenia wymaga stworzenia, obok podstawowego rachunku emerytalnego, rezerwy, której środki pozwolą na wypłatę emerytury równej co najmniej 30% kwoty początkowej wypłaty programowej przy szacowanej długości życia równej 90 lat. Kiedy miesięczna kwota wypłat programowych spadnie do poziomu 30% wartości pierwszej wypłaconej emerytury, z pozostałych na koncie emerytalnym środków wypłaca się emeryturę w tej wysokości aż do wyczerpania się funduszy rachunku podstawowego. Następnie uruchamiana jest rezerwa⁶.

W całym badanym okresie największa liczba osób, przeciętnie 57%, korzystała z możliwości wypłaty emerytury w postaci emerytury dożywotniej. Około 41% wszystkich beneficjentów otrzymywało wypłaty programowe. Interesujący jest rok ostatni, w którym liczba osób pobierających świadczenie w tych dwóch formach prawie się wyrównała.

⁶ Nowych zasad nie stosuje się do osób, które korzystają z pomocy państwa w postaci APS.

Rysunek 5. Rodzaje wypłaconych emerytur

e.d. – emerytura dożywotnia; w.p. – wypłaty programowe; e.m. emerytura mieszana

Źródło: [www.spensiones.cl]

Bardzo ważnym aspektem działań reformatorskich było zmniejszenie poziomu ubóstwa wśród ludzi starych. Stworzono nowy, spójny system solidarności emerytalnej Sistema de Pensiones Solidarias (SPS), by rozszerzyć uprawnienia do korzystania z publicznych funduszy, jak również dostarczyć świadczenia podstawowe większej części społeczeństwa. Elementami tego systemu są emerytura obywatelska tzw. Pension Basica Solidaria (PBS), która zastąpiła PASIS, oraz dodatek emerytalny Aporte Previsional Solidarno (APS) [Fajnzyłber 2010].

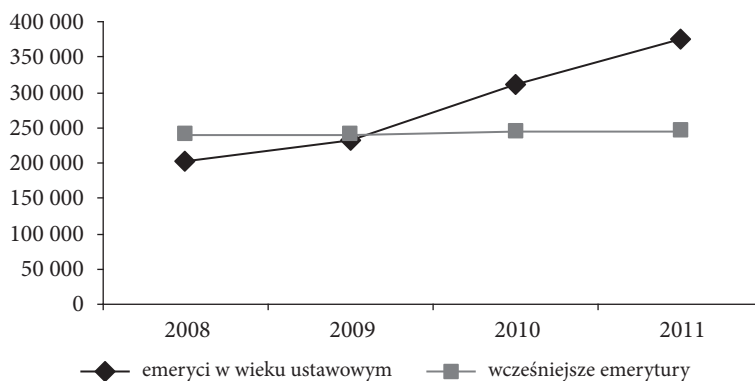
Emerytura obywatelska jest wypłacana każdej osobie powyżej 65. roku życia (nieotrzymującej emerytury), która spełnia kryteria dochodowe i rezydencji. Pierwszy z tych warunków był wdrażany stopniowo. W momencie wprowadzenia reformy, tj. w lipcu 2008 r., prawo do uzyskania PBS w wysokości 137 USD miała osoba zaliczana do 40% społeczeństwa o najniższym dochodzie. Od lipca 2012 r. dochody osoby ubiegającej się o to świadczenie muszą mieścić się w 60% najniższych dochodów. Rezydentem jest osoba, która zamieszkuje w Chile przez okres co najmniej 20 lat, po skończeniu 20 roku życia, oraz 3 lata z 5 lat przez osiągnięciem wieku uprawniającego do nabycia świadczenia. Wysokość emerytury obywatelskiej została ustalona na poziomie ok. 19% średniego wynagrodzenia, tym samym jest o ok. 55% wyższa od kwoty PASIS [James, Cox Edwards i Iglesias 2010, s. 11].

APS otrzymują osoby, które płaciły składkę na ubezpieczenia społeczne, a ich emerytura jest na tyle niska, że nie przekracza określonej corocznie kwoty (w chwili obecnej stanowi ona 65% przeciętnej pensji). Dodatek emerytalny jest wyliczany poprzez pomniejszenie wielkości PBS o 29,4% wartości indywidualnej emerytury beneficjenta. Także w przypadku tego

świadczenia muszą być spełnione kryteria dochodowe i rezydencji. Ponieważ APS zastępuje funkcjonującą do tej pory emeryturę minimalną, osoby, które w momencie implementacji SPS nabyły uprawnienia do jej uzyskania i przekroczyły 55. rok życia, mogły skorzystać z MPG lub zamienić ją na dodatek emerytalny.

Sytuacja małżeństw, które spełniają kryteria pozwalające im na otrzymanie jednego ze świadczeń systemu solidarności emerytalnej, jest lepsza niż indywidualnych osób. Jeżeli nawet jeden ze współmałżonków posiada wysoką emeryturę, ale wspólny dochód gospodarstwa domowego lokuje ich w grupie 60% społeczeństwa o najniższych dochodach, drugi z nich ma prawo do uzyskania wsparcia finansowanego ze środków publicznych świadczenia. Zwiększa się tym samym standard życia małżeństwa [James, Cox Edwards i Iglesias 2010, s. 19].

Zgodnie z uprzednio przyjętymi założeniami w sierpniu 2010 r. zmieniono zasady dotyczące możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę. Obecnie jest to dopuszczalne, jeżeli kwota zgromadzona na indywidualnym rachunku emerytalnym pozwoli na uzyskanie świadczenia w wysokości co najmniej 70% średniego wynagrodzenia pracownika liczonego na podstawie ostatnich 10 lat i kwota ta musi stanowić nie mniej niż 150% minimalnego wynagrodzenia.

Rysunek 6. Liczba osób przechodzących na emeryturę

Źródło: [www.spensiones.cl]

Stąd zmiana w 2010 r. tendencji dotyczących liczby osób przechodzących na emeryturę w ustawowym terminie oraz wcześniej. W 2011 r. o ok. 129 tys. liczba osób pobierających świadczenie emerytalne w wieku 60 i 65 lat przewyższyła tych, którzy otrzymali ją mając mniej lat.

Zakończenie

Najważniejszym zadaniem przeprowadzonej w 2008 r. w Chile reformy była poprawa funkcjonowania kapitałowego modelu, a nie jego abolicja. Wprowadzone rozwiązania tworzą odpowiednie warunki do zwiększenia liczby osób opłacających składki emerytalne poprzez nałożenie obowiązku ubezpieczenia na osoby prowadzące działalność gospodarczą, jak i poprzez dotacje publiczne dla pracodawców zatrudniających ludzi młodych. Na poprawę sytuacji materialnej przyszłych emerytów wpłyną najprawdopodobniej złagodzone zasady przyznawania świadczeń emerytalnych w ramach systemu solidarności emerytalnej.

Oczywiście w chwili obecnej trudno jest jednoznacznie ocenić reformę. Pierwsze wymierne efekty w postaci zwiększenia liczby aktywnych członków funduszy emerytalnych czy odwrócenia tendencji dotyczącej wypłaty wcześniejszych emerytur na korzyść emerytur ustawowych skłaniają do wyciągnięcia pozytywnych wniosków. Pewne zastrzeżenia może budzić zwiększenie roli państwa w finansowaniu systemu zabezpieczenia społecznego, i to zarówno z punktu widzenia obciążeń fiskalnych, jak i możliwych prób nadmiernego korzystania z dobrodziejstw programów ograniczających ubóstwo.

Bibliografia

- Bernstein, S., Larrain, G., Pino, F., 2006, *Chilean Pension Reform: Coverage Facts and Policy Alternatives*, Journal of the Latin American and Caribbean Economic Association, vol. 6, no. 2
- Fajnzylber, E., 2010, *Incentives under the New Pension Solidarity Pillar in Chile*, www.nip.lac.org/uploads/Incentives_under_the_New_Solidarity_Pillar_in_Chile.pdf.
- Iglesias-Palau, A., 2009, *Pension Reform in Chile Revisited. What Has Been Learned?*, OECD Social, Employment and Migration Working Paper, no. 86.
- James, E., Cox Edwards, A., Iglesias, A., 2010, *Chile's New Pension Reform*, National Center for Policy Analysis, Washington, Policy Report, no. 326.
- James, E., Martinem, G., Iglesias, A., 2006, *The Payout Stage in Chile: Who Annuityzes and Why?*, Journal of Pension Economics and Finance, vol 5, iss. 2.
- Kizner, B. E., *Chile's Next Generation Pension Reform*, 2008, Social Security Bulletin, vol. 68, no. 2.
- Macías, O., Mastrángelo, J., Miranda, M., Ruiz, J.L., Salinas, M., Valenzuela, D., 2003, *The Chilean Pension System*, Superintendencia De Administradoras De Fondos De Pensiones.

- Mesa-Lago, C., 2008, *Social Protection in Chile: Reforms to Improve Equity*, International Labour Review, vol. 147, no. 8.
- Rocha, R., Rudolph, H.P., 2010, *A Summary and Update of Developing Annuities Markets. The Experience of Chile*, Policy Research Working Paper, no. 5325, The World Bank.
- Rofman, R., Fajnzylber, E., Herdera, G., 2010, *Reforming the Pension Reforms: Argentina and Chile*, CEPAL Review.
- Tamborini, C., 2007, *Social Security: the Chilean Approach to Retirement*, Congressional Research Service, Reports and Issue Briefs, Cornell University ILR School, no. 44.
- The Chilean Pension System, Information note, Legislative Council Secretariat, 3/96–97.
- www.spensiones.cl/apps/boletinEstadistico [dostęp: 15.10.2012].